

Ushbu kasallik hali ham dunyoning ko'p qismlarida uchrab turadi, ammo 95% holatlarda Madagaskar va Afrikaning janubiy qismida sodir bo'ladi. Jahon Sog'liqni Saqlash Tashkiloti dunyo bo'ylab har yili taxminan 1000-2000 o'lat holatlari haqida xabar beradi, ammo ko'p holatlar qayd qilinmaganligi bois, ushbu sonlar bir necha baravar ortiq bo'lishi ehtimoli bor.

Kasallangan hayvonlar bilan oziqlanadigan burgalar bakteriyalarni boshqa hayvonlarga yuqtiradi. Sichqon, suslik, kalamushlar, burunduqlar, quyonlar o'lat bakteriyalarini tashuvchi hayvonlarga misol bo'la oladi. Bu hayvonlarning tabiiy populyatsiyalarida bakteriyalar past darajada qoladi. Birdaniga ko'pchilik yovvoyi kemiruvchilar nobud bo'lganda, bu hayvonlarni chaqgan burgalar odamlarni va uy hayvonlarini ham chaqishi mumkin.

O'lat bilan zararlangan mushuklar odatda jiddiy kasallanib, atrofga yuqumli havo tomchilarini yo'tal orqali tarqatadi. Itlar kasal bo'lib ko'rinmasa ham, ular hali ham kasallik tashuvchisi — burgalarni uyga olib kelishi mumkin.

O'lat epidemiyasi haqidagi birinchi yozma qaydlar Tavrotda bo'lgan. Filistimliklar isroilliklarni mag'lub etib, buning uchun o'lat bilan jazolangan. O'lat dastlab kalamush va boshqa kemiruvchilarga, so'ngra odamlarga ham ta'sir qiladigan o'tkir yuqumli kasallik. Uni *Bacillus pestis* mikrobi keltirib chiqaradi. Kemiruvchilarda yashaydigan burgalar odamlarni chaqib, ularga ham bu kasallikni yuqtiradi. O'latga chalingan odamda isitma boshlanadi, eti uvishib, chov (qorinning ostki qismi, qorin bilan sonlar orasi) sohasida shishlar, terisida dog'lar paydo bo'ladi. Bu dog'lar qoramtir rangda bo'lgani va ko'plab odamlarni hayotdan olib ketgani sababli o'lat o'rta asrlarda "qora o'lim" deb atalgan. Shuningdek, chovdagi shishlar tufayli u "chov o'lati" deb ham atalgan.

Bu kasallikning nomi ingliz tilida ba'zan har qanday xavfli epidemiyaga nisbatan qo'llanadi. Insoniyat tarixidagi eng dahshatli o'lat epidemiyalaridan biri XIV asrda ro'y bergan. U Markaziy Osiyoda boshlanib, Qora dengiz qirg'oqlariga yetib borgan, keyinchalik Yevropa portlariga va besh yil ichida butun qit'aga tarqalgan. O'lat kelgandagi birinchi reaksiya — vahima va odamlarning falokat boshlangan hududni tark etishga bo'lgan harakati bo'lgan. Ammo hammaning ham bunga imkoni bo'lmagan. O'lat tarqalishining oldini olish uchun turli xil ehtiyot choralari ko'rilgan. Odamlar uyida izolyatsiyalanib, ularni tark etishi taqiqlangan. Ularni yo'qlashga hech kimning haqqi bo'lmagan va ularga oziq-ovqatni maxsus odamlar olib kelgan. O'lat bilan kasallangan odam vafot etganida, uning barcha mol-mulki yoqib yuborilgan.

Kasallik aniqlangan joyda karantin e'lon qilinadi. Zarurat tug'ilganda u yerda yashaydigan aholi O'. vaksinasi bilan emlanadi. Tabiiy o'choqda muntazam epizootik tekshiruvlar o'tkazish, aholi va hayvonlarni nazorat qilish, tirik vaksina bilan emlash, dala va turar joylarda kemiruvchilar, burgalarni qirish va boshqalar tadbirlardan iborat. Bemor bilan muloqotda bo'lganlar va tibbiy xodimlar kasallik o'chog'i tugatilgandan so'ng 6 kun davomida tibbiy kuzatuv ostida bo'ladilar. Davolashda antibiotiklar qo'llaniladi. Hozirgi vaqtda vaksinalardan foydalanish, kemiruvchilar va burgalarga qarshi kurash olib borish natijasida bu kasallik uncha xavf tug'dirmaydi. O'zbekiston Sog'liqni saqlash vazirligiga qarashli O'. (toun)ga qarshi stansiya har yili bahoryoz mavsumida kasallikning tabiiy o'choqlarida epizootiya oldini oladigan tadbirlar va lab. tekshiruvlari olib boradi.

kasallik tarqalgan qo'shni mamlakat chegarasida immun zonani tashkil qilish; kasallik paydo bo'lganda karantin tadbirlari; kasal mollarni so'yish va go'shtini yoqib

yuborish; qolganlarini emlash va sanitariyaveterinariya choratadbirlari o'tkazishdan iborat.

O'lat kasalligi bir necha xil klinik ko'rinishga ega:

- Bubonik o'lat (eng keng tarqalgan)
- O'pka o'lati (birlamchi yoki ikkilamchi)
- sepitmik o'lat
- Pestis minor

Faringeal o'lat va o'lat meningiti kamroq tarqalgan shakllardir.

- Streptomitsin yoki gentamisin

• Shu bilan bir qatorda doksisisiklin, siprofloksatsin, levofloksatsin yoki xloramfenikol

O'latni darhol davolash o'limni <5% gacha kamaytiradi.

Sepitemik yoki o'pka o'latida davolash uchun quyidagi preparatlardan birini 24 soat ichida qabul qilishni boshlash kerak (buyrak funksiyasi buzilmasa).

- Streptomitsin kuniga 2 marta mushak ichiga
- Gentamisin kuniga bir marta mushak ichiga yoki tomir ichiga

Preparat 10 kun ichida buyuriladi yoki harorat normal holatga kelgandan keyin 3 kun o'tgach bekor qilinadi.

Doksisisiklin tomir ichiga yoki og'iz orqali har 12 soatda alternativa hisoblanadi. Siprofloksatsin, levofloksatsin va xloramfenikol ham samaralidir.

Xloramfenikol "to'siq" a'zolari (masalan, vabo meningiti, endoftalmit) bilan kasallangan bemorlar uchun afzalroqdir.

Xulosa: O'lat kasalligi - bu hozirgi kunda Qo'shma Shtatlarda asosan janubi-g'arbiy qismida joylashgan qishloq yoki yarim qishloq joylarda sodir bo'ladigan o'ta yuqumli, hayot uchun xavfli infeksiya.

O'lat massiv, ko'pincha yiringli limfadenitni (bubo), o'pkaning og'ir infeksiyasini va / yoki sepsisni keltirib chiqarishi mumkin.

Bakposev tahlili yordamida tezkor tashxis qo'yish juda muhimdir, chunki davolash qancha kechiktirilsa o'lim shuncha ko'payadi.

O'pka o'lati bilan og'rigan bemorlar qat'iy karantin sharoitida joylashtiriladi; odatdagi karantin boshqa shakllarga ega bemorlar uchun yetarli.

Streptomitsin yoki gentamisin bilan davolanish mumkin; maqbul alternativlarga doksisisiklin, siprofloksatsin, levofloksatsin va xloramfenikol kiradi.

Bemor bilan aloqada bo'lganlarni diqqat bilan kuzatib borish va doksisisiklin, siprofloksatsin yoki levofloksatsin bilan profilaktik davolash va bolalarni TMP / SMC bilan davolash kerak; O'latga qarshi emlash hozirgi kunda Qo'shma Shtatlarda mavjud emas.